

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).35
УДК: 78.016:796/799

Чепелюк Анна Вікторівна
кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра теорії та методики фізичного виховання і спорту,
факультет здоров'я людини та природничих наук, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана
Франка, м.Дрогобич.
Мальона Світлана Богданівна
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент, кафедра теорії та методики фізичної культури, факультет фізичного виховання і спорту,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ,
Прощ Тетяна Андріївна
доктор філософії, викладач, кафедра психічного та фізичного здоров'я, Факультет 2,
Львівська медична академія імені Андрея Крупинського, м. Львів.

ОСВІТНІ ТРЕНДИ 2023 РОКУ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ПІДГОТОВКИ ОСВІТНІХ КАДРІВ

Стаття присвячена детальному дослідженню сучасних освітніх трендів 2023 року в галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів. В статті визначено поняття освітніх трендів як перспективних змін в освітньому середовищі та виявлено, що вони спрямовані на підвищення якості вищої освіти та сприяють вирішенню викликів, які стоять перед освітянами. Доведено, що реалізація освітніх трендів у галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів вимагає опори на наявні в педагогічній теорії і практиці уявлення про підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. Підкреслено, що інноваційні зміни в галузі фізичного виховання та у підготовці педагогів можуть відбуватися на рівні змісту, використання ефективних освітніх інструментів, оцінювання та організації освітнього процесу. На основі аналізу науково-педагогічної літератури в статті виокремлено освітні тренди, що переважатимуть у 2023 році: перехід до дистанційної освіти, використання інформаційно-комунікаційних технологій, реалізація міждисциплінарної співпраці, впровадження інноваційних освітніх технологій, удосконалення системи оцінювання навчальних досягнень студентів, створення інклюзивного середовища та створення безпечного освітнього середовища. У статті представлено аналіз позитивних змін у сфері фізичного виховання та у підготовці фахівців освітньої галузі, а також описано специфіку імплементації освітніх трендів для підвищення ефективності та результативності вищої освіти.

Ключові слова: освітні тренди, інноваційні технології, виклики, фізичне виховання, професійна підготовка

Anna Chepeliuk, Svitlana Malona, Tetiana Prots. Educational trends of 2023 in the field of physical training and education of teaching staff

The article concerns the detailed investigation of contemporary educational trends of 2023 in the field of physical training and education of teaching staff. The notion of education trends was defined as prospective changes within the educational environment and it was found that these trends are oriented towards enhancement of the quality of education and solving the existing challenges. We proved that realization of educational trends in the field of physical training and education of teaching staff requires the consideration of contemporary ideas about training of future specialists of physical culture and sports in pedagogical theory and practice. It was revealed that innovative changes in the field of physical training and education of teaching staff may occur at the different levels like content, using of pedagogical instruments, assessment, organization of educational process. We differentiated educational trends that are typical for 2023. They are the following: transition to distance learning; using of information and communication technologies; realization of interdisciplinary links; implementation of innovative pedagogical technologies; improvement of assessment; creation of inclusive educational environment; building of secure educational environment. The article analyzes the positive changes in the field of physical training and education of teaching staff. It was found that implementation of these educational trends makes physical training and education of teaching staff more efficient and helps to prevent a number of challenges arising due to external or internal factors. Also, the research explains the main peculiarities of realization of educational trends in order to enhance the efficiency and results of higher education.

Keywords: educational trends, innovative technologies, challenges, physical training, professional education.

Постановка проблеми. Сучасність характеризується складними безпековими, соціально-економічними та політичними проблемами. Сьогоднішній етап науково-технічного прогресу, стрімкі трансформації в усіх сферах людської діяльності та триваюча російська агресія призвели до збільшення інтенсивності розумової праці, психологічних і фізичних навантажень. Сучасне суспільство висуває нові вимоги до освіти, однією з яких є виховання здорового молодого покоління. Тому перед закладами вищої освіти (далі — ЗВО) стоїть завдання вдосконалення професійної підготовки й фізичного виховання майбутніх фахівців, формування гармонійної та розвиненої особистості. В цьому контексті можна стверджувати, що підготовка педагогічних кадрів у галузі фізичного виховання є важливою науковою проблемою, що відбувається в умовах війни, формуючи унікальний досвід та доповнюючи професійну діяльність новим змістом.

Аналіз літературних джерел. Теоретична основа цієї статті базується на дослідженнях А. Заїкіна та Е. Жигульова [4]. Водночас низка дослідників зосередили увагу на освітніх трендах XXI століття, у тому числі з урахуванням запровадження воєнного стану (Д. Дзвінчук [3] та М. Кондратюк [5]. Т. Сорока [11] проаналізував роль інформаційних технологій в створенні

безпечного освітнього середовища у ЗВО. В. Ляшенко [6] та Т. Мицкан [7] писали про підготовку майбутніх учителів фізичної культури до інноваційної діяльності, а О. Отравенко та Н. Довгань [8] розкрили особливості фізичного виховання в умовах глобальних викликів. Певні питання інноваційного навчання фізичної культури вивчали А. Афанасєв [1] (інтерактивні технології), Т. Денисовець [2], А. Протасова [9] (інформаційно-комунікаційні технології (далі — ІКТ)), Р. Слухенська [10] (дистанційне навчання). Важливими є наукові результати О. Форостян [12], які стосуються викладання дисципліни «Фізична культура» в умовах інклюзивного середовища, а Х. Шавель та С. Концовська [13] досліджували вдосконалення оцінювання навчальних досягнень з фізичної культури. Аналіз літератури з питань розвитку майбутніх фахівців у галузі фізичного виховання і спорту свідчить про те, що, незважаючи на наявність великої кількості наукових праць, проблема потребує детального вивчення, а наявний стан справ в системі вищої освіти вимагає розроблення методів реагування на сучасні виклики.

Мета статті — здійснити детальний аналіз сучасних освітніх трендів та перспективних змін в галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів. Завдання статті стосуються характеристики розвитку галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів у 2023 році з урахуванням тенденцій розвитку вищої освіти та необхідності здійснення освітньої діяльності в особливих умовах, виокремлення позитивних змін в галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів, спричиненими освітніми тенденціями 2023 року.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початок ХХІ століття характеризується глобальними процесами, економічною інтеграцією, гармонізацією освіти [3]. Водночас система освіти України в умовах воєнного стану зазнала значної трансформації, було закладено підвалини інтеграції до Європейського Союзу. Очевидно, що якісна освіта є необхідною умовою для формування демократичного суспільства, а також для розвитку духовного та інтелектуального потенціалу нації, патріотичного виховання громадян, економічного розвитку та підвищення авторитету нашої країни у світі [5].

Сучасні освітні тренди покликані підвищити якість освіти та сприяють вирішенню викликів, які постали перед освітянами. Аналізуючи освітні тренди в галузі фізичного виховання треба зазначити, що їхня реалізація вимагає опори на наявні в педагогічній теорії і практиці уявлення про підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, а освітній процес ЗВО розглядається через теоретичні положення фізичної культури та використання її в практичній діяльності [5]. Беручи до уваги, що головними вимогами сучасної освіти є гнучкість, доступність, безперервність, інформатизація [3] та безпечність [11], трендами, які формують освітні тенденції у 2023 році є: перехід на дистанційне навчання; використання ІКТ; реалізація міжпредметних зв'язків; імплементація інноваційних педагогічних технологій (проектні технології, інтерактивні методи, ігрові технології); удосконалення системи оцінювання; створення інклюзивного та безпечного освітнього середовища.

На цей час є чітке розуміння того, що формування професійних компетентностей майбутніх фахівців під час навчання у вищих навчальних закладах неможливе без використання міждисциплінарної інтеграції. Зважаючи на це, можна стверджувати, що міжпредметні зв'язки — важлива дидактична умова і засіб активізації навчальної діяльності, який допомагає більш глибоко засвоїти знання та систематизувати їх, а також сформувати самостійний пізнавальний інтерес у здобувачів освіти [4]. Використання міжпредметних зв'язків у галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів є передумовою для правильного конструювання освітнього процесу, вдосконалення змісту, форм і методів навчання, а їх реалізація здійснюється завдяки вдосконаленню змісту деяких навчальних дисциплін, упровадження інтегрованих курсів, бінарних уроків (наприклад, урок фізичне виховання та англійська мова, фізичне виховання та інформатика тощо).

На сьогодні дистанційне навчання є однією із найпопулярніших і найпоширеніших форм педагогічної взаємодії. Проте викладання дисципліни «Фізичне виховання» вимагало розроблення нових форм роботи зі здобувачами освіти, а також врахування сучасних теорій навчання на основі інтерактивних та соціоігрових методів роботи. Так, заняття з фізичного виховання відбувається синхронно чи асинхронно за допомогою відеореєстраторів, які демонструють виконання різних вправ. Комплекси вправ обов'язково попередньо перевірялися викладачами на дотримання методики оздоровчого тренування. Важливою умовою є супроводження завдань рекомендаціями щодо виконання вправ та техніки безпеки [10]. Дистанційне навчання дає можливість використовувати широкий вибір каналів комунікацій з використанням сучасних електронних мереж для живого спілкування між учасниками навчального процесу, особливо коли очне навчання неможливе.

В контексті фізичного виховання ІКТ стосуються використання мультимедійних проєктів, навчально-методичних та ігрових комплексів, електронних посібників, інтерактивної дошки, різноманітних комп'ютерних програм [9]. ІКТ дають можливість здійснювати швидкий доступ до багатьох джерел інформації та обробляти інформаційні матеріали; моделювати освітні процеси; здійснювати інформаційне забезпечення суб'єктів педагогічної взаємодії та забезпечувати якісний освітній процес; поєднувати індивідуальні та групові форми роботи, вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії [2; 9]. ІКТ забезпечують спілкування між учасниками освітнього процесу, дають можливість обмінюватися інформацією, передавати текст, фото, аудіо та відеофайли. Крім того, сучасні вчителі використовують ІКТ для створення власного освітнього простору на веб-ресурсах з метою подальшого професійного розвитку та обміну педагогічним досвідом [2].

Інноваційні педагогічні технології — важливий аспект функціонування сучасної системи вищої освіти. В галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів можна говорити про імплементацію інтерактивних технологій [1], ігрових методів та проєктного навчання. Використання інтерактивних методів є перспективним напрямом підвищення ефективності викладання фізичного виховання, головною особливістю якого є виконання викладачем ролі модератора або організатора навчального процесу, що дає змогу залучити а студентів до активно роботи та вирішення навчально-пізнавальних завдань. Інтерактивні технології включають спільні проєкти в парах або малих групах, командні фізичні вправи, індивідуальні або командні змагання, ситуаційні вправи, симуляції та навчання навичкам фізичних рухів у колі [1].

Ігрові технології дають можливість зробити звичайне заняття цікавим та корисним для здобувачів освіти. Ігри допомагають не лише підвищити фізичну активність, а й навчають студентів самостійно мислити, активно вирішувати творчі завдання, моделювати життєві ситуації [1; 8]. Можна стверджувати, що ігрові технології в галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів включають імітаційні, ситуаційні, сюжетно-рольові ігри, ігри з використанням мультимедійних технологій, рухливі та спортивні ігри, в тому числі розминки чи енергізатори, естафети, спортивні квести [1].

Проєктна технологія дає змогу одночасно вирішувати кілька освітніх завдань, наприклад, розвиток особистісних

компетенцій студентів, інтеграція освітніх процесів та активізація пізнавальної діяльності студентів [6]. Також така технологія дає можливість будувати навчання через цілеспрямовану діяльність студентів, залучати їх до активної роботи та враховувати їхні особисті інтереси. Навчальні проєкти, які студенти виконують самостійно під час визначеного проміжку часу, можуть бути ігровими, інформаційними, пошуковими, творчими, а форми роботи — груповими чи індивідуальними.

Важливим є вдосконалення оцінювання навчальних досягнень студентів. Інноваційні технології дають можливість застосовувати активне та інтерактивне оцінювання, горизонтальне оцінювання та самооцінювання [7]. Широке використання ІКТ зробило доступним електронне тестування [8]. Оцінювання може бути руховим, візуальним, вербальним, письмовим, творчим, індивідуальним або груповим. Важливою умовою ефективного використання методів оцінювання у сфері фізичного виховання є врахування функціональних можливостей організму здобувачів освіти [13].

Останнім часом зростає науково-дослідницький інтерес до проблеми створення інклюзивного освітнього середовища. На думку О. Форостян [12], педагогічними умовами інклюзії є інклюзивна спрямованість навчального змісту, спрямування уваги учнів на елементи здоров'язбереження, персоналізація навчання та використання колективних форм роботи. Необхідно зазначити, що фізична реабілітація є ефективним засобом соціального захисту, тому створення інклюзивного середовища в ЗВО та підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до реалізації моделі інклюзивного навчання набуває особливої актуальності.

Сучасна складна ситуація в українській системі вищої освіти вимагає створення безпечного освітнього середовища для розвитку майбутніх фахівців. Головною особливістю такого середовища є використання змішаного або дистанційного навчання, що реалізується за допомогою комп'ютерних технологій, мультимедійних презентацій, інтерактивних підручників. Водночас викладач фокусується на створенні сприятливої психологічної атмосфери, оскільки зараз студенти перебувають у стані хронічної психологічної напруженості та потребують психологічної допомоги. Створення безпечного освітнього середовища також вимагає від викладача готовності використовувати різноманітні навчальні матеріали, відігравати провідну роль у класі та індивідуалізувати навчання [11].

Зазначені освітні тренди мають низку переваг та стають каталізаторами позитивних змін у галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів, які сприяють трансформаційним процесам у її структурі та менеджменті. У таблиці 1 представлено детальний аналіз переваг та позитивних змін у галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів.

Таблиця 1

Аналіз переваг та позитивних змін у галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів

Освітні тренди	Переваги та позитивні зміни
Дистанційне навчання	Підвищення мотивації, розвиток творчих навичок, усвідомлення особистої відповідальності за збереження власного здоров'я [10]; самоосвітня діяльність [8].
Використання ІКТ	Збагачення змісту навчання, активізація когнітивних процесів, вдосконалення контролю та оптимізація техніки рухів, графічне зображення навчальної інформації, підвищення мотивації, розвиток творчих навичок, реалізація індивідуалізації навчання [9]; розвиток самостійності та критичного мислення [2].
Реалізація міжпредметних зв'язків	Формування професійної компетентності, підвищення мотивації, розвиток навичок самоосвіти, формування готовності до інноваційної діяльності [4].
Імплементация інноваційних педагогічних технологій	Розвиток професійно важливих компетентностей, рухових здібностей та навичок здорового способу життя, моделювання реальних ситуацій, формування соціальної активності та самостійності, активізація пізнавальної діяльності, формування всебічно розвиненої особистості [1]; розвиток самостійного мислення, забезпечення активної та творчої взаємодії [8]; формування дослідницьких навичок та лідерських якостей [6].
Вдосконалення системи оцінювання	Забезпечення об'єктивності, всебічності та гнучкості контролю [7]; врахування функціональних можливостей організму здобувачів освіти [13].
Створення інклюзивного середовища	Індивідуалізація навчання, покращення фізичного та психологічного стану, підвищення функціональних можливостей організму, формування соціальних навичок, підвищення мотивації, підтримка комунікації [12].
Безпечне освітнє середовище	Забезпечення освітнього процесу та позитивного психологічного клімату, формування психологічної адаптивності [11].

Джерело: розроблено авторами

Висновки. Сучасні освітні тенденції та перспективні зміни свідчать про те, що вони покликані підвищити якість освіти та сприяти вирішенню викликів, які стоять перед освітянами. Реалізація освітніх трендів у галузі фізичного виховання вимагає опори на наявні в педагогічній теорії і практиці уявлення про підготовку майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, а освітній процес ЗВО, що здійснює підготовку студентів до фізкультурно-спортивної діяльності, розглядається через теоретичні та практичні положення фізичної культури. Інноваційні зміни в галузі фізичного виховання та підготовки освітніх кадрів можуть відбуватися на рівні змісту, педагогічного інструментарію, оцінювання та організації освітнього процесу. З огляду на те, що основними вимогами сучасної освіти є гнучкість, доступність, безперервність, інформатизація та безпека, виокремлено такі освітні тренди, які будуть актуальними у 2023 році: перехід до дистанційної освіти, використання ІКТ, реалізація міждисциплінарної співпраці, впровадження інноваційних освітніх технологій та сучасних систем оцінювання, створення інклюзивного та безпечного освітнього середовища. Ці освітні тенденції мають багато переваг і є каталізатором позитивних змін у сфері фізичного виховання та у підготовці педагогічних кадрів, які обумовлюють трансформаційні процеси в її структурі та менеджменті.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому планується визначити методологічні засади впровадження інноваційного навчання в систему фізичного виховання ЗВО та розробити методичні рекомендації щодо використання інноваційних технологій у системі вищої освіти.

Література

1. Афанасьєв А. Можливості застосування інтерактивних методів у процесі навчання фізичної культури старшокласників. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. № 2(130). С. 16–18. Режим доступу: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.2\(130\).03](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.2(130).03) (дата звернення 16.06.2023)
2. Денисовець Т., Хоменко П., Долідже А., Оліфер Д. Інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності фахівців фізичної культури та спорту з використанням компетентнісного підходу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. № 1(159). С. 72–76. Режим доступу: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.1\(159\).18](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.1(159).18) (дата звернення 16.06.2023)
3. Дзвінчук Д. І., Озьмінська І. Д. Освітні тренди ХХІ століття. *Освітній дискурс*. 2020. № 21(3). С. 7–19. DOI: 10.33930/ed.2019.5007.21(3)-1 (дата звернення 16.06.2023)
4. Заїкін А., Жигульова Е., Рябцев С., Марчук В., Марчук Д., Козак Є. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до формування здоров'я молодших школярів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2020. № 17. С. 22–27. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2020-17.22-27> (дата звернення 16.06.2023)
5. Кондратюк М. В., Дятленко Н. М., Гончаренко А. М. Освітній процес в Україні (2022-2023): проблеми, виклики, тренди. *Академічні візії*. 2023. № 19. Режим доступу: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/360> (дата звернення 16.06.2023)
6. Ляшенко В. В., Ляшенко К. І. Готовність вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності. Зб. статей за матеріалами VIII Міжнар. наук.-прак. онлайн-конф. Слов'янськ, 2021. С. 388–394. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7756/1/2021.pdf> (дата звернення 16.06.2023)
7. Мицкан Т. С., Іваночко В. М. Інновації диференційованого розвитку фізичних здібностей у школярів. *Rehabilitation and Recreation*. 2021. № 9. С. 68–80. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2021.9.9> (дата звернення 16.06.2023)
8. Отравенко О. В., Довгань Н. Ю., Ганчева В. І., Гончаренко В. І. Новітні технології навчання фізичній культурі учнівської молоді в умовах глобальних змін і викликів. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2022. № 3(351). С. 6–20. Режим доступу: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3\(351\)-6-20](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3(351)-6-20) (дата звернення 16.06.2023)
9. Протасова А. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вища школа*. 2019. № 6(189). С. 18–21. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-6\(189\)-18-21](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-6(189)-18-21) (дата звернення 16.06.2023)
10. Слухенська Р., Решетілова Н., Єрохова А., Маланій В. Специфіка фізичної активності студентів в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2022. № 6(151). С. 138–141. Режим доступу: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6\(151\).30](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).30) (дата звернення 16.06.2023)
11. Сорока Т. П., Соколов Ю. В. Роль сучасних інформаційних технологій в створенні безпечного освітнього середовища для підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Організація безпечного освітнього середовища – виклик сучасності: перспективи та рішення: науковий, методичний, інформаційний збірник Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. Тернопіль: ТОКІППО, 2023. С. 328–332. Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28684/1/Soroka_sokotov_Bezr_seredov.pdf (дата звернення 16.06.2023)
12. Форостян О. І. Професійна готовність студентів до викладання дисципліни «Фізична культура» в умовах інклюзивного середовища. *Olympicus*. 2023. № 2. С. 61–68. DOI: <https://doi.org/10.24195/olympicus/2023-2-10> (дата звернення 16.06.2023)
13. Шавель Х., Концовська С. Функціональні можливості дихальної та серцево-судинної систем організму юних спортсменів 7-10 років, які займаються дайто-рю айкі-дзюдзюцу. Традиції та новації у підготовці фахівців з фізичної культури та фізичної реабілітації: зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2021. С. 66–70. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/26302/1/Шавель%20Концовська.pdf> (дата звернення 16.06.2023)

Reference

1. Afanasiev, A. (2021). Mozhlivosti zastosuvannya interaktyvnykh metodiv navchannia fizychnoi kultury starshoklasnykiv [Possibilities to use interactive methods of teaching of physical culture to senior pupils]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 2(130), 16–18. Retrieved from [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.2\(130\).03](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.2(130).03) (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
2. Denysovets, T., Khomenko, P., Dolidze, A., & Olfier, D. (2023). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u profesiini diialnosti fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu z vykorystanniam kompetentnisnoho pidhody [Information and communication technologies in professional activity of specialists of physical culture and sport using competence-based approach]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, (1(159), 72–76. Retrieved from [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.1\(159\).18](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.1(159).18) (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
3. Dzvynchuk, D. I. & Ozminska, I. D. (2020). Osvitni trendy XXI century [Educational trends of the XXI century]. *Osvitnii dyskurs – Educational discourse*, 21(3), 7–19. DOI 10.33930/ed.2019.5007.21(3)-1 (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]

4. Zaikin, A., Zhyhuliova, E., riabtsev S., Marchuk, V., Marchuk, D., & Kozak. Ye. (2020). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kutury do formuvannia zdorovia molodshykh shkoliariv [Pedagogical conditions of training of future teachers of physical culture to formation of health among younger pupils]. *Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka – Bulletin of Kamianets-Podilskiy National University named after Ivan Ohienko*. Physical Training, sport, and human health, 17, 22–27. Retrieved from <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2020-17.22-27> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
5. Kondratiuk, M. V., Diatlenko, N. M., & Honcharenko, A. M. (2023). Osvitnii protses v Ukraini (2022-2023): problem, vyklyky, trendy [Educational process in Ukraine (2022-2023): problems, challenges, and trends]. *Akademichni vizii – Academic visions*, 19. Retrieved from <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/360> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
6. Liashenko, V. V. & Liashenko, K. I. (2021). Hotovnist vchytelia fizychnoi kutury do innovatsiinoi diialnosti [Readiness of physical culture teacher to innovative activity]. *Proceedings of VIII International scientific and practical online-conference* (pp. 388-394). Sloviansk. Retrieved from <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7756/1/2021.pdf> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
7. Mytskan, T. S. & Ivanochko, V. M. (2021). Innovatsii dyferentsiiovanoho rozvytku fizychnykh zdibnostei u shkoliariv [Innovations of differentiated development of physical abilities among pupils]. *Rehabilitation and Recreation*, 9, 68–80. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2021.9.9> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
8. Otravenko, O. V., Dovhan, N. Yu., Hancheva, V. I., & Honcharenko, V. I. (2022). Novitni tekhnologii navchannia fizychnii kulturi uchnivskoi molodi v umovakh hlobalnykh zmin i vyklykiv [Innovative technologies of physical culture teaching to pupils amid global changes and challenges]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical sciences*, 3(351), 6–20. Retrieved from [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3\(351\)-6-20](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-3(351)-6-20) (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
9. Protasova, A. (2019). Pedagogichni umovy pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do fizychnoho vykhovannia zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii [Pedagogical conditions of education of future teachers to physical training using information and communication technologies]. *Vyshcha shkola – Higher school*, 6(189), 18–21. DOI [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-6\(189\)-18-21](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2019-6(189)-18-21) (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
10. Slykhenska, R., Reshetilova, N., Yerokhova, A., & Malanii, V. (2022). Spetsyfika fizychnoi aktyvnosti studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Peculiarities of students' physical activity during distance learning]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova – Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport)*, 6(151), 138–141. Retrieved from [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6\(151\).30](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.6(151).30) (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
11. Soroka, T. P. & Sokotov, Yu. V. (2023). Rol suchasnykh informatsiinykh tekhnologii v stvorenni bezpechnoho osvitnioho seredovyscha dla maibutnikh fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity [The role of modern information technologies in creation of secure educational environment for future specialists in institutions of higher education]. In *Organization of secure educational environment – challenge of modern times: prospects and solutions: scientific, methodological, information collection of scientific works of Ternopil regional municipal institute of post-graduate pedagogical training* (pp. 328-332). Ternopil: TOKIPPO. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/28684/1/Soroka_sokotov_Bezp_seredov.pdf (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
12. Forostian, O. I. (2023). Profesiina hotovnist studentiv do vykladannia dystsypliny «Fizychna kultura» v umovakh inkluzyvnoho seredovyscha [Students' professional readiness to teaching physical culture in inclusive environment]. *Olympicus*, 2, 61–68. DOI <https://doi.org/10.24195/olympicus/2023-2-10> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]
13. Shavel, Kh. & Kontsovska, S. (2021). Funktsionalni mozhylosti dykhalnoi ta sertsevo-sudynnoi system orhanizmu yunykh sportsmeniv 7-10 rokv, yaki zaimaiutsia daito-ru aiki-dziudziutsu [Functional possibilities of breathing and cardiovascular systems of organisms of young sportsmen aged 7-10 who do Daito-ryu Aiki-jujutsu]. In *Traditions and innovations in training of specialists of physical training and physical rehabilitation: proceedings of International scientific and practical conference* (pp. 66-70). Kyiv. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/26302/1/Шавель%2CКонцовська.pdf> (accessed 16.06.2023) [in Ukrainian]

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.8(168).36
УДК 796.422.12:796.015.15/617.75

Шестерова Л. Є.,
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор
Харківська гуманітарно-педагогічна академія, м. Харків
Аджаметова Л. І.,
аспірант Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

ПОБУДОВА ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИСОКОВАЛІФІКОВАНИХ ЛЕГКОАТЛЕТІВ-СПРИНТЕРІВ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Стаття присвячена аналізу науково-методичної літератури з проблеми побудови тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів-паралімпійців з порушеннями зору, які спеціалізуються у легкоатлетичному спринті. Узагальнення літературних джерел свідчить, що більшість з них присвячена окремим аспектам підготовки та функціональній класифікації паралімпійців. У результаті дослідження виявлено фізіологічні особливості спортсменів з порушеннями зору: низький рівень розвитку силової витривалості, координаційних та швидкісних якостей, великі енерговитрати під час виконання рухового завдання та швидка втома; невідповідність циркадних ритмів змінам активності їхнього організму, що слід враховувати в процесі підготовки осіб з порушеннями зору. Встановлено, що більшість тренерів в